

Vodovody a kanalizace Mladá Boleslav, a.s.
Ing. Tomáš Žitný,
technický náměstek
Čechova 1151
293 22 Mladá Boleslav

Praha 5.2.2012

Připomínky k záměru využít netěžené ložisko černého uhlí v průzkumném území Mělnické Vtelně podzemním zplynováním a podmínky, které by měly být zohledněny správním orgánem v rozhodnutí

Připomínky k záměru

Záměr ověřit možnost využití netěženého ložiska černého uhlí podzemním zplynováním představuje v průzkumném území **střet zájmů s ochranou významných zásob podzemních vod**, které jsou využívány k zásobení obyvatel kvalitní pitnou vodou. Jedná se o Chráněnou oblast přirozené akumulace vod (CHOPAV) Severočeská křída, o plochu Ochranného pásma Jizery a soustavu Ochranných pásem pro zásobení vodou všech obcí, které jsou uvedeny v Žádosti o vyjádření a dalších obcí za hranicí vyznačené plochy. Z uvedeného výčtu obcí okresu Mělník a okresu Mladá Boleslav vyplývá, že se ve vyznačeném prostoru nacházejí využívané zásoby jak vod podzemních (střední turon, cenoman) tak i **povrchových vod** (Jizera).

Potenciálně ohrožené jsou vodárensky významné soustavy jako je Káranský vodárenský řad (větve hornobenátecká, dolnobenátecká a kochánecká – jeden ze zdrojů pitné vody pro Hlavní město Praha), jímací území Řepínského důlu, jímací území Klokočka (zdroj pitné vody aglomerace Mladá Boleslav), jímací území Benátky nad Jizerou a řada dalších.

Jde o území hustě osídlené a mimo osídlení zaujímají značnou plochu chráněná území, jímací území a jejich ochranná pásma. Proto je **splnění podmínky, že při průzkumu budou respektována ochranná pásma, intravilány obcí, soukromé pozemky, atd. v praxi nereálné a nedostatečné.**

Rizikem jsou **nevratné změny**, které nelze vyloučit při realizaci záměru ani v etapě průzkumu. V důsledku porušení funkce ochranných pásem může dojít ke ztrátě množství a zhoršení jakosti vody využívány k zásobení obyvatel vodou. V daných lokalitách bez možné náhrady.

Technologie zplynování uhlí není ani nová ani netradiční. Záměr nebere v úvahu, že **přímo v technologickém procesu zplynování uhlí vznikají látky karcinogenní (monocyklické a polycyklické aromatické uhlovodíky) a fenoly** (z nichž při chloraci vznikající chlorfenoly, které jsou prioritní škodlivinou ovlivňující jakost pitné vody). Velké problémy s „fenolovými vodami“ byly v minulosti vyřešeny až odklonem od zplynování uhlí. Fenoly i aromáty jsou dobře rozpustné ve

vodě, proto i v malém množství mohou způsobit rozsáhlé znečištění celé zvodně.

Je nutno vzít v úvahu, že **celá struktura je tektonicky porušená**. Přestože jde o zplynování v hloubce 400 m až 800 m, nelze vyloučit, že pokles nebo nárůst tlaku v dutině hoření povede k narušení těch částí struktury, které plní ochrannou funkci pokud jde o množství vody i šíření znečištění. Ve vyznačeném území bylo vyhloubeno několik set vrtů a proveden plošný geofyzikální průzkum. Z výsledků vyplývá, že mocnost sloje není konstantní, průběh sloje je narušen řadou tektonických poruch, sloj není uložena vodorovně, vrstva uhlí není homogenní, je proložena jílovitými propláskami. To vše může komplikovat proces řízeného zplynování a zvyšovat riziko.

Podmínky, které by měly být zohledněny správním orgánem v rozhodnutí

Již při rozhodování o průzkumu je nutno vidět úskalí budoucí realizace podzemního zplynování uhlí. Průzkum bez realizace postrádá smysl a zastavení prací v pozdějších etapách může mít vážné důsledky (např. požadavek na náhradu za zmařenou investici). Z toho vyplývají i dále uvedené podmínky.

Již v **1. etapě**, v rámci rešerše je nutno vyhodnotit nejen podklady o ložisku, ale i podklady hydrogeologické, vodohospodářské a ekologické. Rozhodnutí o druhé etapě musí být zváženo z hlediska střetu zájmů uvedených výše, nejen z hledisek technických a ekonomických. Před zahájením druhé etapy je třeba:

- vyloučit ovlivnění jedinečných objektů pro zásobení obyvatel pitnou vodou – vrtů, studní, štol, pramenních vývěrů o kterých jsou dlouholeté informace o způsobu jejich využívání, funkci při změnách klimatických podmínek, význam a funkce ochranných pásem;
- lokalizovat průzkumné vrty mimo ochranná pásma zdrojů vody;
- způsob hloubení a zabezpečení vrtů navrhnout tak, aby nebyly ovlivněny zdroje vody;
- navrhnout způsob zásobení obyvatel vodou v případě ztráty využitelného množství nebo jakosti vody;
- navrhnout způsob náhradního nakládání s odpadními vodami z ČOV v případě vyvolání lokálních poruch;
- navrhnout indikační systém včasného varování při pohybu v uhelné sloji s přenosem na povrch terénu;
- navrhnout indikační systém pro případy úniku závadných látek ze sloje.

Ve 2. etapě musí být průzkum zaměřen tak, aby mohly být při realizaci splněny tyto podmínky:

- zabezpečit sloj proti vniknutí vody z nadložních zvodní; únik podzemních vod např. ze střednoturonské zvodně do uvolněných prostor po vyhoření se jeví jako katastrofický pro obyvatele nad ložiskem (z území kde probíhá těžba uhlí klasickým způsobem je dostatek informací o problémech, které se projevují již ve stadiu průzkumu);

- vzít v úvahu existenci poruchových pásem a jejich funkci v případě odlehčení struktury po vytěžení sloje;
- vyloučit propojení nadložních zvodní (cenoman – omezené využívání, spodní turon – omezené zvodnění, střední turon – vodárensky využívaný, kvartér – využívaný k místnímu zásobování);
- zabezpečit vytěženou sloj proti sedání a zborcení, protože při uvolnění prostoru uhelné sloje nelze vyloučit, že se to projeví i na povrchu;
- vybudovat kontrolní systém postupu zplynování (vzhledem k nehomogenitě uhelné sloje bude obtížné řídit směr a rychlost zplynování, zabezpečit zplynování v celé mocnosti a vyloučit vznik nevyhořelých případně nedostupných částí sloje);
- zabránit úniku plyných a kapalných látek vzniklých zplynováním do poruchových pásem;
- vyloučit vyvolané snížení hladiny podzemní vody, které může po vytěžení sloje vzniknout, dojde-li k vytvoření depresní kotliny s následným transportem kontaminantů z okolí vodárensky využívaných jímacích objektů bez ohledu na hranice ochranných pásem tzn. ke kvantitativnímu ovlivnění a ke ztrátě vody s rizikem ovlivnění jakosti zbytku vody v jímacím území.

Území, které má být podrobena průzkumu, je významné zásobami velmi kvalitní podzemní vody, která je využívána k zásobování desítek tisíc obyvatel žijících v území nebo v jeho blízkosti pitnou vodou. Podle výše uvedených rizik je však velmi zranitelné a již při realizaci průzkumných geologických prací může dojít ke ztrátě vydatnosti zdrojů či k ovlivnění kvality vody nevratně.

Z důvodu popsaných výše lze považovat záměr podzemního zplyňování uhlí včetně předcházejících přípravných průzkumných prací v tomto citlivém území za velmi riskantní.



RNDr. Aleš Čapek



Člen České asociace hydrogeologů.

Držitel Osvědčení o odborné způsobilosti projektovat, provádět a vyhodnocovat geologické práce v oboru hydrogeologie, vydané MŽP ČR pod poř. číslem 1582/2002 a Oprávnění Státní báňské správy - Obvodního báňského úřadu v Kladně pod. č.j. 6793/96